

Bussum, 25 september 2020

Tekort aan oob-accountants werkt prijsopdrijvend

Explosieve stijging accountantskosten bij kleinere beursfondsen

In het kader van de discussie over de kwaliteit van de accountantscontrole in Nederland en de beschikbaarheid van (oob-)accountants heeft de Vereniging MidkapNL onderzoek laten verrichten naar de ontwikkeling van de kosten voor de jaarrekeningcontrole bij Nederlandse kleine en middelgrote beursfondsen. Uit dit onderzoek blijkt dat deze kosten gemiddeld 129,6 procent zijn gestegen tussen 2014 en 2019. Daarnaast is het aantal oob-accountants sterk gedaald.

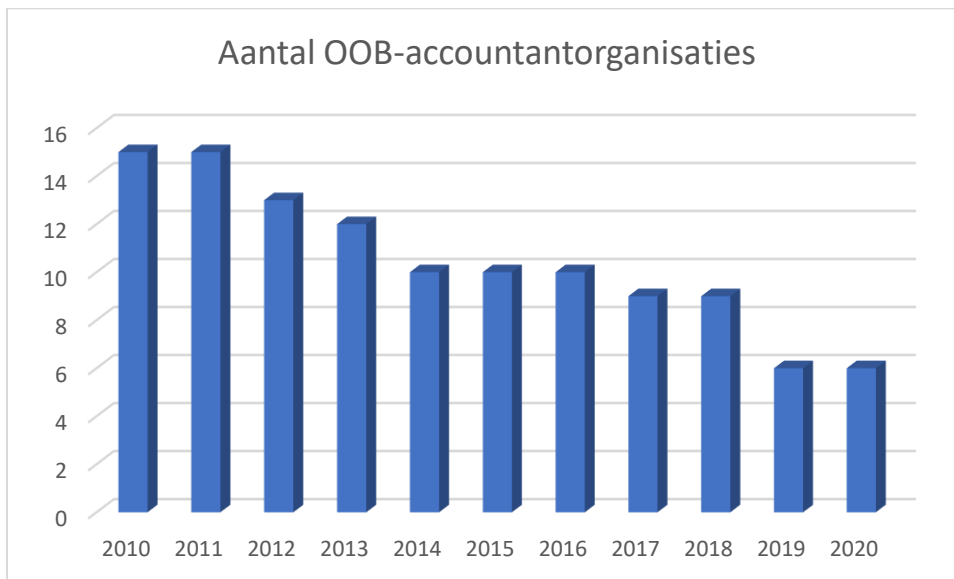
Scherpe daling van het aantal oob-accountants

Organisaties van openbaar belang (oob-organisaties) zijn verplicht hun jaarrekening te laten controleren door een accountant met een oob-vergunning (oob-accountant). Binnen een tijdsbestek van één jaar hebben drie van de negen oob-accountants hun oob-vergunning ingeleverd. Dat betreft Grant Thornton (december 2018), Baker Tilly (juni 2019) en accon avm (eveneens juni 2019). Zij bedienden met name de middelgrote en kleinere organisaties en beursfondsen. De argumenten die zij gaven voor het inleveren van hun vergunning waren:

- 1) regeldruk, te zware regels waaraan oob-accountants moeten voldoen;
- 2) extra kosten voor oob-accountants;
- 3) (te) zware controles op oob-accountants en negatieve beoordelingen van toezichthouders;
- 4) te geringe opbrengsten vanuit de oob-klanten;
- 5) de verplichting van oob-accountants om de oob-normen niet alleen voor de oob-klanten, maar voor alle klanten te hanteren.

Vereniging MidkapNL constateert dat sprake is van een langjarige trend. Het aantal oob-accountants is in de periode 2010 tot 2019 gedaald van 15 naar 6.

Grafiek aantal oob-accountants in Nederland 2010-2020

bron: AFM/NBA

Tot de groep resterende oob-accountants behoren ook de zogenaamde Big four: EY, Deloitte, KPMG en PWC. Bij de grote Nederlandse beursfondsen (AEX-index en AMX-index) wordt de jaarrekeningcontrole zonder uitzondering uitgevoerd door een van de Big-four-accountantskantoren. Zij zijn qua aard, capaciteit en internationaal netwerk beter in staat om grote, vaak internationaal opererende, klanten te bedienen. De small- en midkapbedrijven zijn veelal aangewezen op de middelgrote accountantskantoren (niet Big four). Het aantal oob-accountants buiten de Big four is in acht jaar tijd gedaald van elf naar twee.

Nadelige effecten van gebrek aan marktwerking

Vereniging MidkapNL constateert dat sprake is van een oligopolie met monopolistische karakteristieken. Aan de vraagzijde is geen sprake van concentratie of dominante spelers, aan de aanbodzijde is nog slechts sprake van enkele spelers.

Die problematiek is ook zichtbaar geworden bij de zoektocht naar een nieuwe accountant door oob-organisaties die werden gecontroleerd door een stoppend oob-accountantskantoor. Als gevolg van het besluit van Grant Thornton, Baker Tilly en accon avm moesten 29 oob-organisaties gedwongen op zoek naar een nieuwe oob-accountant. Anderhalf jaar later heeft een groot aantal van hen nog steeds geen nieuwe controlerend accountant kunnen contracteren.

Dat probleem zal toenemen indien oob-organisaties als gevolg van de verplichte accountantswissel een nieuwe accountant moeten contracteren. Evenzo kan het beperkte aanbod een barrière vormen voor beursgang van nieuwe bedrijven, omdat geen oob-accountants beschikbaar zijn voor de vereiste jaarrekeningcontrole.

De situatie in Nederland is duidelijk afwijkend van het buitenland, waar het aantal oob-accountants veel hoger ligt. In omliggende landen zoals Duitsland (73 oob-accountants), België (19 oob-accountants) en Frankrijk (565 oob-accountants) is sprake van aanzienlijk groter aanbod en worden de Nederlandse problemen niet gesignaleerd.

Als bijlage is bijgevoegd een overzicht van het aantal oob-accountants in Europa. Dit is een gedateerd overzicht uit een onderzoek van de Europese Commissie uit 2017, maar het geeft wel een duidelijk beeld van de verschillen in aantal oob-accountants per land. Een actueel overzicht is helaas niet beschikbaar.

Vereniging MidkapNL is van mening dat bij gezonde marktverhoudingen:

- 1) elke beursgenoteerde onderneming zou moeten kunnen kiezen uit een grotere groep oob-accountants;
- 2) elke beursgenoteerde onderneming een offerte zou moeten (kunnen) krijgen van ten minste drie partijen, zodat op basis van voorwaarden, tarief en kwaliteit van de accountantsorganisatie/het team een afgewogen keuze kan worden gemaakt;
- 3) elke beursgenoteerde onderneming die niet tevreden is over de controlerende accountantsorganisatie de mogelijkheid zou moeten hebben om een andere accountantsorganisatie te contracteren;
- 4) er concurrentie plaats zou moeten vinden tussen accountants op het gebied van voorwaarden en tarifiering.

In de Europese Verordening 537/2014 is vastgelegd dat auditcommissies van beursgenoteerde ondernemingen bij de selectie “ten minste twee keuzemogelijkheden” moeten voorleggen. Aan deze wettelijke plicht kan momenteel niet of nauwelijks invulling worden gegeven.

Stijgende accountantskosten

Vereniging MidkapNL heeft onderzoek laten verrichten naar de ontwikkeling van de kosten van de jaarrekeningcontrole bij beursgenoteerde Nederlandse small- en midkapbedrijven in de periode 2014-2019. Bij dit onderzoek zijn buiten beschouwing gelaten: beleggingsfondsen, beursfondsen die in deze periode zijn overgenomen, beursfondsen die over 2019 geen jaarrekeningcontrole hebben kunnen laten plaatsvinden en beursfondsen met onvergelykbare boekjaren. De onderzochte bedrijven maken geen deel uit van de AEX-index of de AMX-index. De beurswaarde van deze bedrijven varieert van 10 miljoen euro tot 1 miljard euro.

Op basis van deze uitgangspunten is de ontwikkeling van de kosten onderzocht bij 33 beursgenoteerde small- en midkap bedrijven. Daarbij zijn alleen de accountantskosten opgenomen die betrekking hebben op de jaarrekeningcontrole, en niet de kosten voor overige dienstverlening door de accountant.

Op basis daarvan kunnen de volgende resultaten worden gepresenteerd.

Gemiddelde stijging over 2014 – 2019: 129,6 procent

De gemiddelde stijging van de accountantskosten voor de wettelijke controle van de jaarrekening bedroeg over de periode 2014-2019 129,6 procent. Omdat gemiddelden als gevolg van enkele

uitschieters een vertekend beeld kunnen geven, is ook de mediaan onderzocht. De mediaan (de middelste waarneming in de ranglijst) ligt op 117,6 procent.

Dat leidt tot de schokkende constatering dat de accountantskosten voor small- en midkapbedrijven in vier jaar tijd over een breed front verdubbeld zijn.

- Bij zeven beursfondsen (21%) bedraagt de stijging minder dan 50 procent. Daaronder vallen bovendien nog drie beursfondsen (Vastned Retail, Holland Colours en Nedap) met een stijging van 48%.
- Bij zeven beursfondsen (21%) ligt de stijging over deze periode tussen 50 en 100 procent.
- Bij 12 beursfondsen (36% van de onderzochte beursfondsen) ligt de stijging tussen 100 en 200 procent.
- Bij zeven beursfondsen (21%) bedraagt de stijging meer dan 200 procent.

Top-10 aangevoerd door Brill

De top 10¹ stijging accountantskosten tussen 2014 en 2019 is als volgt:

1.	Brill	+464,0%
2.	Kiadis	+279,8%
3.	Hydratec	+262,2%
4.	Sligro	+231,8%
5.	Fastned	+222,2%
6.	Oranjewoud	+204,8%
7.	RoodMircotec	+203,7%
8.	Novisource	+186,0%
9.	Avantium	+177,5%
10	Snowworld	+164,3%

Conclusie: prijsopdrijvend effect van ongezonde marktverhoudingen

Op basis van het onderzoek komt Vereniging MidkapNL tot de volgende conclusies:

- 1) De scherpe afname van het aantal oob-accountants heeft geleid tot ongezonde marktverhoudingen.

¹ In deze lijst staan enkele bedrijven die in 2014 nog niet beursgenoteerd waren. Ook wanneer die bedrijven niet worden meegeteld is, blijft het beeld onveranderd.

- 2) Er is voor oob-organisaties die verplicht zijn een oob-accountant te contracteren onvoldoende keuzevrijheid en in een aantal gevallen zelfs geen mogelijkheid een oob-accountant te contracteren.
- 3) De kosten van de jaarrekeningcontrole zijn in de periode 2014-2019 explosief gestegen. Hoewel de stijgingspercentages per beursfondsen variëren, kan worden vastgesteld dat over een breed front sprake is van een ruime verdubbeling van de accountantskosten. Hieruit volgt dat de ongezonde marktverhoudingen ook een sterk prijsopdrijvend effect hebben.

Vereniging MidkapNL zal deze onderzoeksresultaten voorleggen aan de Minister van Financiën en hem verzoeken aandacht aan deze problematiek te besteden. Er is alle reden om de oob-problematiek en de ongezonde marktverhoudingen aan te pakken.

Ook AFM, Euronext, ACM en de NBA zullen over dit onderwerp worden benaderd.

Vereniging MidkapNL

Peter Paul de Vries, voorzitter

Gerben Hettinga, secretaris

Bijlagen:

Bijlage 1: overzicht oob-accountants in Europa

Bijlage 2: overzicht stijging accountantskosten bij small- en midkapbedrijven 2014-2019

Bijlage 1: Aantal oob-accountants en oob-audits in Europa

	oob-auditors	oob-audits
Belgium	19	276
Bulgaria	51	1021
Czech Republic	50	375
Denmark	9	354
Germany	73	1040
Estonia	16	196
Ireland	11	1005
Greece	32	609
Spain	199	8006
France	565	3431
Croatia	75	794
Italy	26	1578
Cyprus	15	147
Latvia	15	64
Lithuania	13	170
Luxembourg	15	429
Hungary	68	245
Malta	10	168
Netherlands	7	1013
Austria	17	341
Poland	97	2375
Portugal	58	1192
Romania	124	552
Slovenia	17	88
Slovakia	80	908
Finland	15	578
Sweden	15	551
United Kingdom	50	1748
EU Total	1742	29254

Bron: [EU Commission: COM\(2017\) 464 final](#)

Bijlage 2: stijging accountantskosten bij small- en midkapbedrijven 2014-2019

Jaarlijkse kosten accountantscontrole small- & midkap	
stijging van 2014 tot 2019	
Brill	464,00%
Kiadis Pharma	279,80%
Hydratec	262,20%
Sligro	231,80%
Fastned	222,20%
Oranjewoud	204,80%
RoodMircotec	203,70%
Novisource	186,00%
Avantium	177,50%
Snowworld	164,30%
DPA	163,30%
Accell	142,40%
Alfen	141,80%
AND	137,20%
ICT Group	122,10%
Beter Bed	119,30%
Lucas Bols	117,60%
Ajax	106,70%
Neways	106,70%
Wereldhave	77,70%
Stern	76,30%
Van Lanschot	73,30%
TIE Kinetix	68,20%
NIBC	63,90%
Acomo	55,90%
ForFarmers	53,20%
Holland Colours	48,30%
Nedap	48,00%
Vastned Retail	48,00%
Ctac	45,80%
Porceleyne Fles	35,60%
Heijmans	20,40%
Kendrion	8,60%
Gemiddelde	129,60%
Mediaan	117,60%

